

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

2011/0167(NLE)

7.5.2012

ARVAMUSE PROJEKT

Esitaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Saaja: rahvusvahelise kaubanduse komisjon

Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Ameerika Ühendriikide, Austraalia, Jaapani, Kanada, Korea Vabariigi, Maroko Kuningriigi, Mehhiko Ühendriikide, Singapuri Vabariigi, Šveitsi Konföderatsiooni ja Uus-Meremaa vahel sõlmitava võltsimisvastase kaubanduslepingu kokkuseobivus Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud õigustega
(12195/2011 – C7-0027/2012 – 2011/0167(NLE))

Arvamuse koostaja: Dimitrios Droutsas

PA_Leg_Consent

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon teeb Euroopa Parlamendi kodukorra artikli 36 lõike 2 kohaselt järgmised tähelepanekud Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Ameerika Ühendriikide, Austraalia, Jaapani, Kanada, Korea Vabariigi, Maroko Kuningriigi, Mehhiko Ühendriikide, Singapuri Vabariigi, Šveitsi Konföderatsiooni ja Uus-Meremaa vahel sõlmitava võltsimisvastase kaubanduslepingu (ACTA) kokkusobivuse kohta Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (hartas) sätestatud õigustega¹.

Üldine raamistik

1. kinnitab, et intellektuaalomandi õigused on Euroopa Liidu jaoks teadmistepõhises majanduses oluline vahend ja et intellektuaalomandi asjakohase õiguskaitse tagamine on otsustavalt tähtis; tuletab meelde, et intellektuaalomandi õiguste rikkumine kahjustab majanduskasvu, konkurentsivõimet ja innovatsiooni; juhib tähelepanu asjaolule, et ACTA ei loo uusi intellektuaalomandi õigusi, vaid on õiguskaitset käsitlev leping, mille eesmärk on tulemuslikult võidelda intellektuaalomandi õiguste rikkumiste vastu;
2. tuletab meelde, et Euroopa Parlament on nii lepingu varasemate versioonide sisu kui ka praeguse teksti ning lepingu läbirääkimiste läbipaistvuse korduvalt kahtluse alla seadnud²;
3. rõhutab samas, et otsustavalt tähtis on leida asjakohane tasakaal intellektuaalomandi õiguskaitse ja selliste põhiõiguste vahel nagu sõnavabadus, õigus eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele ning õigus õiglasele kohtumõistmisele, ja tuletab meelde Euroopa Liidu Kohtu kohtulahendeid seoses nimetatud õiglase tasakaaluga³;
4. rõhutab veel kord, et Lissaboni lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009 on põhjalikult muutunud ELi õigusraamistik – EL peaks saama üha rohkem ühiste väärtuste ja põhimõtete ühenduseks; tuletab meelde, et Euroopa Liidu uus mitmetasandiline põhiõiguste kaitse süsteem tuleneb mitmest allikast ja seda jõustatakse mitmesuguste mehhanismide abil, mille hulka kuuluvad õiguslikult siduv harta, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud õigused ja ning õigused, mis põhinevad liikmesriikide põhiseaduslikel tavadel ja nende tõlgendamisel Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Kohtu kohtupraktikas⁴; rõhutab, et seda uut ja tõhusamat inimõiguste alast struktuuri ning inimõiguste kõrgel tasemel kaitset, mis on ELi eesmärk (nn Euroopa mudel), tuleks säilitada ka liidu välistegevuses, sest EL peab põhiõiguste valdkonnas eeskju näitama⁵ ja ei tohiks jätta muljet, et ta lubab põhiõiguste rikkumise seadustamist;
5. on seisukohal, et inimeste inimväärikus, autonoomia ja enesemääramisõigus⁶ on Euroopa

¹ Võtab teadmiseks Euroopa Parlamendi õigusteenistuse 5. oktoobri 2011. aasta ja 8. detsembri 2011. aasta arvamused ACTA kohta. <http://lists.act-on-acta.eu/pipermail/hub/attachments/20111219/59f3ebe6/attachment-0010.pdf>.

² Vt nt Euroopa Parlamendi 10. märtsi 2010. aasta resolutsiooni võltsimisvastase kaubanduslepingu ACTA läbirääkimiste läbipaistvuse ja praeguse olukorra kohta, P7_TA(2010)0058.

³ Vt sellega seoses ka Euroopa akadeemikute arvamust ACTA kohta http://www.iri.uni-hannover.de/tl_files/pdf/ACTA_opinion_200111_2.pdf

Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas C-275/06 Promusicae, EKL 2008, lk I-271 (punktid 62–68), otsus kohtuasjas C-70/10 Scarlet Extended SA vs. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) (punkt 44), otsus kohtuasjas C-360/10, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) vs. Netlog NV (punktid 42–44) ja otsus kohtuasjas C-461/10 Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget AB, Storyside AB vs. Perfect Communication Sweden AB.

⁴ Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2010. aasta resolutsioon põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus (2009) ja institutsiooniliste aspektide kohta pärast Lissaboni lepingu jõustumist, P7_TA(2010)0483, lõige 5.

⁵ Komisjoni teatis „Euroopa Liidu strateegia põhiõiguste harta rakendamiseks”, COM(2010)573, lk 3.

⁶ A. Rouvroy ja Y. Pouillet, 'Self-determination as “the key” concept' <http://www.cpdconferences.org/Resources/Rouvroy->

modelis sügavalt juurdunud, ning tuletab meelde, et eraelu puutumatust, andmekaitset ja sõnavabadust on alati peetud selle mudeli lahutamatuks osaks nii põhiõigustena kui poliitiliste eesmärkidena; rõhutab, et seda tuleb arvesse võtta, kui kaalutakse õigust intellektuaalomandi kaitsele ja ettevõtlusvabadust, mis on mõlemad hartaga kaitstud õigused;

6. tuletab meelde seisukohti, mida Euroopa Parlament väljendas oma 26. märtsi 2009. aasta soovitusel nõukogule turvalisuse ja põhivabaduste tugevdamise kohta internetis¹ ja mis on käesoleva arutelu korral asjakohased, sealhulgas „pidev tähelepanu põhivabaduste absoluutsele kaitsele ja tõhusamale edendamisele internetis”;
7. juhib tähelepanu Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikale², mille kohaselt liidu õiguskorras tunnustatud üldpõhimõtete, sh põhiõiguste kaitsest tulenevad nõuded on siduvad ka liikmesriikidele, kui nad rakendavad liidu õigusnorme, ning mille kohaselt lepinguga kehtestatud kohustused ei saa viia liidu aluslepingute konstitutsiooniliste põhimõtete rikkumiseni, sealhulgas selle põhimõtte rikkumiseni, mille kohaselt kõik liidu õigusaktid peavad austama põhiõigusi;
8. peab väga kahetsusväärseks, et ACTAga seoses ei ole teostatud konkreetset mõjuhindangut põhiõiguste valdkonnas, ning ei nõustu seisukohaga, et ACTA mõjuhindangu teostamine ei ole põhjendatud, kuna leping ei lähe kaugemale liidu *acquis*’st³ ja rakendusmeetmeid ei ole vaja võtta, eriti arvestades komisjoni seisukohta 2010. aasta teatises „Euroopa Liidu strateegia põhiõiguste harta rakendamiseks”⁴;
9. tuletab meelde, et komisjon on otsustanud taotleda Euroopa Liidu Kohtult arvamust selle kohta, kas ACTA on kooskõlas liidu aluslepingutega, eelkõige hartaga⁵;

Õiguskindluse ja asjakohase tasakaalu küsimus

10. märgib, et ACTA sisaldab põhiõiguste ja proportsionaalsuse valdkonnas nii üldisi sätteid (nt artikkel 4⁶ ja artikkel 6⁷, preambul) kui ka spetsiifilisi sätteid (nt artikli 27 lõiked 3 ja 4⁸); juhib sellega seoses sellegipoolest tähelepanu asjaolule, et artiklis 4 käsitletakse ainult isikuandmete avalikustamist riikide poolt ning et artikli 27 lõigetes 3 ja 4 esitatud viiteid tuleks käsitada standardsete ja minimaalsete kaitseabinõudena; juhib tähelepanu asjaolule, et eraelu puutumatus ja sõnavabadus ei ole lihtsalt põhimõtted, nagu osutab ACTA, vaid põhiõigused, mida tunnustatakse muu hulgas kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis,

Poullet.pdf.

¹ ELT C 117 E, 6.5.2010, lk 206

² Kohtuasi C-540/03 Euroopa Parlament vs. Euroopa Liidu Nõukogu (punkt 105); liidetud kohtuasjad C-402/05 P ja C-415/05 P Yassin Abdullah Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjon (punkt 285).

³ Vt lühikokkuvõtet 'Civil Society Meeting ACTA' http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/february/tradoc_147497.pdf.

⁴ Komisjoni teatis „Euroopa Liidu strateegia põhiõiguste harta rakendamiseks”, COM(2010)573.

⁵ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõige 11.

⁶ Eraelu puutumatus ja teabe avalikustamine

⁷ Intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud üldised kohustused, täpsemalt kõikide menetluses osalejate õiguste asjakohane kaitse ja proportsionaalsuse põhimõte.

⁸ „kooskõlas oma [lepinguosalise] õigusaktidega”; [...] „tagada lepinguosalise õigusaktidele tuginevad põhiõigused, nagu sõnavabadus, õigus õiglasele kohtumõistmisele ja eraelu puutumatusele”.

hartas ja inimõiguste ülddeklaratsioonis¹;

11. on lisaks seisukohal, et kuigi on mõistetav, et erinevate õigustraditsioonidega lepinguosaliste vahel läbi räägitav leping sõnastatakse üldisemalt kui ELi õigusaktid², siis arvestades eri viise, kuidas lepinguosalisel käsitlevad õiguste ja huvide vahelist tasakaalu ning võimaldavad paindlikkust, on äärmiselt oluline, et ACTA tagaks ka õiguskindluse ja sisaldaks tõhusaid ja üksikasjalikke kaitseabinõusid;
12. rõhutab, et mõnede ACTA põhisätete sõnastuses ilmneb endiselt märkimisväärne õiguslik ebakindlus, nt artiklis 11 (rikkumistega seotud teave), artiklis 23 (kuriteod)³, artiklis 27 (õiguskaitse tagamine digikeskkonnas) ja eelkõige artikli 27 lõigetes 3 (koostöömehhanismid) ja 4; hoiatab killustatud käsituste kohaldamise ohu eest ELis⁴, millega võivad kaasneda puudujäägid isikuandmete kaitse õiguse järgimisel;
13. juhib lisaks tähelepanu asjaolule, et kuigi mitmed ACTA sätted (nt artikli 27 lõiked 3 ja 4) ei ole kohustusliku olemusega ja ei loo seega lepinguosalistele ühtki kohustust, mis oleks põhiõigustega vastuolus⁵, tekitab sätete üldsõnalisus ning asjakohaste piirangute ja kaitseabinõude puudumine kahtlusi ACTA õiguskindluse vajaliku taseme suhtes (nt kaitseabinõud isikuandmete väärkasutuse suhtes või kaitseõiguse tagamiseks⁶);
14. on seisukohal, et meetmed tuvastamaks tellijat, kelle kontot rikkumise toimepanekuks väidetavalt kasutati, eeldaksid üksikisikute internetikasutuse jälgimist mitmesugusel viisil; rõhutab, et Euroopa Liidu Kohus on teinud üheselt mõistetava otsuse, et kogu internetiühenduse pakkuja võrgus toimuva elektroonilise side jälgimist ilma ajalise piiranguta ja kindla eesmärgita, nagu nt filtreerimissüsteemi rakendamist internetiühenduse pakkuja poolt või andmete kogumist autoriõiguse omajate poolt, ei saa pidada vastavaks nõudele tagada õiglane tasakaal ühelt poolt autoriõiguse omajatele kuuluvate intellektuaalomandi õiguste kaitse ja teiselt poolt muude põhiõiguste ja -vabaduste vahel, eelkõige arvestades õigust isikuandmete kaitsele, teabe saamise ja levitamise õigust ning ettevõtlusvabadust (harta artiklid 8, 11 ja 16)⁷;
15. on seisukohal, et kui kaalul on põhiõigused, tuleb vältida ebamäärasust või vähemalt viia see miinimumini; on pealegi, seejuures ACTA rakendusmeetmetele väärased kavatsusi omistamata arvamusel, et praeguses olukorras tuleks ACTAsse suhtuda ettevaatlikult, kuna intellektuaalomandi õiguste ja muude peamiste põhiõiguste vahelise tasakaaluga seoses ning ACTA õiguskindluse taseme osas esineb endiselt tõsiseid küsitavusi.

¹ Vt sellega seoses ka Euroopa andmekaitseinspektori 24. aprilli 2012. aasta arvamust http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2012/12-04-24_ACTA_EN.pdf lõige 64.

² Komisjoni talituste 27. aprilli 2011. aasta töödokument "Comments on the "Opinion of the European Academics on Anti-Counterfeiting Trade Agreement".

³ Mitmeti kritiseeritud „kommertseesmärgil teostatava tegevuse” mõiste.

⁴ Viide 1, lõige 35.

⁵ Euroopa Parlamendi õigusteenistuse 8. detsembri 2011. aasta arvamus.

⁶ Viide 1, lõige 33.

⁷ Kohtuasi C-70/10 Scarlet Extended SA vs. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) (punktid 47–49).

LÜHISELGITUS

Arvamuse koostaja on seisukohal, et intellektuaalomandi õiguste kaitse Euroopas on otsustavalt tähtis Euroopa konkurentsieelise säilitamiseks globaliseerunud, kiiresti muutuv ja ühendatud majanduses. Loomeinimesed ja innovaatorid peaksid oma geniaalsete ideede eest hüvitist saama. Samal ajal ei tohiks nendesamade loomeinimeste ning avalikus arutelus osaleda soovivate aktivistide, poliitiliste teisitimõtlejate ja kodanike suhtlemis-, loome-, protesti- ja tegutsemisvõimalusi piirata. Eriti tänapäeval, mil me näeme ja tervitame seda, kuidas maailma eri paigus saab üha ulatuslikumalt ja vabamalt kuuldavaks paljude hääl. 400 miljoni ELi kodaniku ainukese otsese esindajana vastutab Euroopa Parlament selle eest, et neid üha arvukamalt kuuldavaks muutuvaid hääli ei summutataks.

Viimaste aastakümnete jooksul toimunud tehnoloogia kiire arenguga võimalikuks saanud failivahetuskultuur tekitab kahtlemata otseseid probleeme möödunud aastakümnete korra järgi toimuva loomeinimeste hüvitamise ning intellektuaalomandi õiguskaitse valdkonnas. Meie ülesanne poliitikakujundajatena on need probleemid lahendada ning saavutada vastuvõetav tasakaal tehnoloogia pakutavate võimaluste ja loomeinimeste jätkuva loometegevuse vahel, mis on üks Euroopa sümboleid maailmas.

Oleme praeguseks jõudnud selle arutelu otsustavasse etappi, põnevasse pöördepunkti. Arvamuse koostaja on seisukohal, et ACTA on väga ebaküpses staadiumis ning lepingu võimalik vastuvõtmine kaotaks sisuliselt võimaluse korraldada meie demokraatliku pärandi vääriline avalik arutelu. Kõnealust tohutut muutust arvestades oleks tingimata vajalik, et kõik meie eksperdid, kõik asjaomased ja meie käsutuses olevad organisatsioonid või institutsioonid ning kõik arvamust avaldada soovivad kodanikud osaleksid algusest peale nüüdisaegse ühiskondliku pakti loomises ning intellektuaalomandi nüüdisaegse õiguskaitse kujundamises. ACTA ei ole niimoodi ja selle eesmärgiga loodud. Vastupidi, arvamuse koostaja arvates summutaks ACTA vastuvõtmine arutelu enneaegselt, kallutaks kaalukaasi ühele poolele ja võimaldaks liikmesriikidel eksperimenteerida õigusaktidega, mis võivad ohustada põhivabadusi ning luua tulevikuühiskonnas soovimatuid pretsedente. Neile ohtudele osutades on käesoleva arvamuse eesmärk rikastada Euroopa Parlamendi algatatud arutelu ning aidata Euroopa Parlamendi liikmetel vastu võtta informeeritud ja tasakaalukalt põhjendatud otsus põhjanevas küsimuses, kas ACTA tagasi lükata või anda lepingule parlamendi nõusolek.